

Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze

Ustawienia strony

[Zwiększ kontrast strony](#)

Paremie i inne zwroty łacińskie

Wyszukiwarka paremii

Wyszukaj w tekście łacińskim lub polskim:

szukaj w paremiach

A

1. **Ab inito semper nullum** - (Co jest) od początku nieważne, zawsze (jest) nieważne
2. **Absolutus sententia iudicis praesumitur innocens** - Uwolniony na mocy wyroku sądowego uchodzi za niewinnego
3. **Abusus non tollit usum** - Nadużycie nie wyklucza (prawa) korzystania (z tego uprawnienia)
4. **Accesio cedit principali** - Rzecz przyłączona dzieli los rzeczy głównej
5. **Accusare nemo se debet** - Nikt nie musi oskarżać samego siebie
6. **Acta probant se ipsa** - Czyny mówią (świadczą) same za siebie
7. **Actio personalis moritur cum persona** - Skarga osobista (wymierzona przeciw konkretnej osobie) ginie wraz z osobą
8. **Actor rei forum sequitur** - Powód idzie do sądu (właściwego dla) pozwanego
9. **Actor sequitur forum rei** - Dla powoda sądem właściwym jest sąd miejsca zamieszkania pozwanego
10. **Actor venire debet instructor quam reus** - Powód powinien przyjść (do sądu) lepiej przygotowany niż pozwany
11. **Actore non probante reus absolvitur** - Gdy powód nie udowodni swoich roszczeń, pozwany zostaje zwolniony (od zarzutu)
12. **Actori incumbit probatio** - Na powodzie spoczywa obowiązek przeprowadzenia dowodu
13. **Ad ea, quae frequentius accidunt, iura adaptantur** - Prawa dostosowane są do tych przypadków, które zdarzają się bardzo często
14. **Ad personam** - sprawa skierowana przeciwko osobie
15. **Ad rem** - w sprawie
16. **Adoptio naturam imitatur** - Adopcja (przysposobienie) naśladuje naturę
17. **Advocatorum error litigatoribus non noceat** - Błąd adwokatów niech nie szkodzi stronom
18. **Aequitas non facit ius, sed iuri auxiliatur** - Słuszność nie stanowi prawa, lecz prawo wspomaga
19. **Aequitas sequitur legem** - Sprawiedliwość idzie za prawem
20. **Agendo nemo causam suam facit deteriorem** - Nikt nie pogarsza swej sprawy przez wystąpienie ze skargą
21. **Alienus dolus nocere alteri non debet** - Nikogo nie powinien obciążać cudzy podstęp
22. **Ambiguitas contra stipulatorem** - Sformułowanie dwuznaczne rozumieć należy przeciw wierzycielowi
23. **Ambulatoria est voluntas defuncti usque ad vitae supremum exitum (Ambulatoria est voluntas testatoris usque ad mortem)** - Wola spadkodawcy (testatora) może być zmieniona aż do ostatniej chwili (jego) życia (aż do śmierci)
24. **Amicus certus in re incerta cernitur** - Pewnego przyjaciela poznasz w sytuacji niepewnej

25. **Argumenta non numeranda, sed ponderanda sunt** - Dowodów nie należy liczyć, należy je ważyć
26. **Audiat et altera pars** - Niechaj będzie wysłuchana i druga strona

B

1. **Beneficium legis non debet esse captiosum** - Dobrodziejstwo prawa nie powinno szkodzić
2. **Benignius leges interpretandae sunt, quo voluntas earum conservetur** - Ustawy powinny być interpretowane szerzej, dla zachowania ich ducha
3. **Bis de eadem re agere non licet** - Nie wolno procesować się dwa razy w tej samej sprawie
4. **Bona fides praesumitur** - Domniemywa się istnienie dobrej wiary

C

1. **Casum senit dominus** - Właściciel odczuwa (boleśnie) przypadkowe zdarzenie (Właściciel ponosi skutki zdarzenia przypadkowego)
2. **Casus a nullo praestatur** - Za wypadek nie ponosi się odpowiedzialności
3. **Casus est maior vis cui humana infirmitas resistere non potest** - Siła wyższa to zdarzenie, któremu słabość ludzka nie może się oprzeć
4. **Casus fortuitus a mora excusat** - Wypadek losowy usprawiedliwia zwłokę
5. **Casus fortuitus in nullo contractu praestatur** - W żadnej umowie nie odpowiada się za wypadek
6. **Causa causae est etiam causa causati** - Przyczyna przyczyny jest również przyczyną skutku
7. **Cedant arma togae** - Niech oręż ustąpi przed togą
8. **Celare fraudem fraus est** - Ukrywanie oszustwa to oszustwo
9. **Cessante ratione cessat et lex ipsa** - Gdy istnieje podstawa (wydania ustawy), traci moc i sama ustawa
10. **Cessante ratione legis, cessat ipsa lex** - Gdy ustaje przyczyna obowiązywania ustawy, traci moc sama ustawa
11. **Clara non sunt interpretanda** - Jasne (przepisy) nie wymagają interpretacji
12. **Coactio non est imputabilis** - Przymusu nie zalicza się do zwinienia
13. **Cogitationis poenam nemo patitur** - Nikt nie ponosi kary za (swoje) myśli
14. **Commodum eius esse debet, cuius periculum** - Do tego powinien należeć zysk, czyje jest ryzyko
15. **Concordia civium murus urbium** - Zgoda obywateli murem (obronnym) miast
16. **Confessus pro iudicato est** - Kto uznał powództwo, uważany jest za zasądzonego
17. **Consensus facit nuptias** - Do zawarcia małżeństwa potrzebne jest zgodne oświadczenie woli (dosł. Zgoda czyni małżeństwo)
18. **Consuetudo est optima legum interpres** - Zwyczaj jest najlepszym interpretatorem ustawy
19. **Consuetudo pro lege servatur** - Zwyczaj jest traktowany jak prawo
20. **Contra facta non valent argumenta** - Wobec faktów argumenty muszą ustąpić
21. **Contra ius fascue** - Przeciwko prawu boskiemu i ludzkiemu
22. **Contractus ab initio voluntatis est, ex post factum necessitatis** - Zawarcie umowy jest dobrowolne, ale następstwa są przymusowe
23. **Corruptissima re publica plurimae leges** - W najbardziej skorumpowanym państwie najwięcej praw (Im większy nieład w państwie, tym liczniejsze ustawy)
24. **Crimen grave non potest esse impunibile** - Ciężkie przestępstwo nie może pozostać bez kary
25. **Crimina morte extinguuntur** - Przestępstwa wygasają ze śmiercią (sprawcy)
26. **Cuius est solam, eius est usque ad coelum** - Komu przypada grunt, temu przypada (i nad gruntem) aż po niebo
27. **Cuius regio, eius religio** - Kogo kraj, tego religia

28. **Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore perseverare** - Każdy może zbłądzić, trwać w błędzie tylko głupi
29. **Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest** - Nie można obarczać winą tego, kto (wprawdzie) wie, lecz nie może zapobiec
30. **Cum in testamento ambigue scriptum est, benigne interpretari debet** - Gdy w testamencie zapisano coś niejasno, należy interpretować przychylnie
31. **Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio** - Gdy w słowach nie ma żadnej dwuznaczności, nie należy podnosić kwestii woli

D

1. **Da mihi factum, dabo tibi ius** - Podaj mi fakty, a ja dam ci prawo
2. **Damnum aut casu fit aut culpa** - Szkoda powstaje albo ze zdarzenia przypadkowego albo na skutek przewinienia
3. **Damnum sine iniuria esse potest** - Możliwe jest wyrządzenie szkody bez popełnienia czynu bezprawnego
4. **De maiore et minore non variant iura** - Prawa nie zmieniają się w zależności od większego lub mniejszego (znaczenia osoby)
5. **De minimis non curat lex** - Ustawa nie troszczy się o drobiazgi
6. **Delegata potestas non potest delegari** - Władza przekazana nie może być przekazywana
7. **Delicta parentum liberis non nocent** - Czyny bezprawne rodziców nie przynoszą szkody dzieciom
8. **Dies a media nocte incipit et sequentis noctis media parte finitur** - Dzień zaczyna się (mierzy się) od północy (dosł: od środka nocy) do północy
9. **Dies interpellat pro homine** - Termin wzywa zamiast człowieka (wierzyciela)
10. **Dolo facit, qui petit, quod redditurus est** - Działa podstępnie ten, kto żąda tego, co będzie musiał zwrócić
11. **Dolum malum facit qui ex aliena iactura lucrum quaerit** - Działa podstępnie, kto próbuje osiągnąć zysk z cudzego niepowodzenia.
12. **Dolus non praesumitur** - Złego zamiaru nie domniemuje się
13. **Dolus omnimodo puniatur** - Działanie w złym zamiarze zawsze musi być ukarane
14. **Dormiunt aliquando leges, numquam moriuntur** - Ustawy niekiedy drzemają, ale nigdy nie umierają
15. **Dulce et decorum est pro patria mori** - Słodko i zaszczytnie jest umrzeć za ojczyznę
16. **Dura lex, sed lex** - Twarde prawo, ale prawo

E

1. **Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat** - Ciężar dowodu spoczywa na tym, kto twierdzi, a nie na tym kto przeczy
2. **Emptio tollit locatum** - Kupno uchyla najem
3. **Errantis nulla voluntas est** - Działanie pod wpływem błędu nie wyraża woli,
4. **Ex iniuria non oritur ius (Ex iniuria ius non oritur)** - Z bezprawia nie wywodzi się prawo
5. **Ex maleficio non oritur contractus** - Z bezprawnego działania nie powstaje zobowiązanie umowne
6. **Expedit rei publicae, ne quis re sua male utatur** - W interesie państwa leży, by nikt nie używał źle swojej rzeczy
7. **Expressio unius est exclusio alterius** - Włączenie jednego jest wykluczeniem czegoś innego
8. **Exsecutio iuris non habet iniuriam** - Wykonywanie prawa nie jest bezprawiem

F

1. **Facta non praesumuntur, sed probantur** - Okoliczności faktycznych nie domniemywa się, lecz udowadnia (wymagają udowodnienia)
2. **Facta probantur, iura novit curia** - Okoliczności faktyczne udowadnia się (należy udowodnić), a prawo (przepisy prawne) zna sąd
3. **Falsa demonstratio non nocet** - Fałszywe oznaczenie (przedmiotu czynności) nie szkodzi
4. **Fatetur facinus, qui iudicium fugit** - Przyznaje się do czynu (występku), kto unika sądu
5. **Favorabiliores rei potius quam actores habentur** - Korzystniejszą [sytuację procesową] mają pozwani niż powodowie
6. **Fiat iustitia, et pereat mundus** - Sprawiedliwości musi się stać zadość, choćby miał zginąć świat
7. **Frangenti fidem non est fides servanda** - Nie należy dawać wiary temu, kto popełnia wiarołomstwo
8. **Fraus est fraudem celare** - Oszustwem jest ukrywać oszustw
9. **Frustra legis auxilium quaerit, qui in legem committit** - Nadaremnie szuka oparcia w prawie ten, kto je gwałci
10. **Fur semper in mora** - Złodziej jest zawsze w zwłóce

H

1. **Hereditas nihil aliud est, quam successio in universum ius, quod defunctus habuerit** - Spadkobranie to nic innego, jak sukcesja w całość prawa, jakie miał zmarły
2. **Hominem causa omne ius constitutum sit** - Wszelkie prawo winno być stanowione ze względu na człowieka
3. **Hominis est errare, insipientis in errore perseverare** - Rzeczą ludzką jest błędzić, rzeczą głupców jest trwać w błędzie
4. **Hominum causa omne ius constitutum est** - Wszelkie prawo ustanowione zostało dla ludzi
5. **Homo est animal politicum et sociale** - Człowiek jest zwierzęciem politycznym i społecznym
6. **Homo est dominus membrorum suorum** - Człowiek jest panem (właścicielem) swoich członków
7. **Homo homini lupus est** - Człowiek człowiekowi wilkiem
8. **Homo sum, nihil humani a me alienum esse puto** - Jestem człowiekiem i nic co ludzkie nie jest mi obce
9. **Honores mutant mores** - Godności zmieniają człowieka
10. **Honos habet onus** - Zaszczyt nakłada ciężar (Sława niesie brzemię)

I

1. **Id facere laus est, quod deced, non quod licet** - Chwalebne jest czynić to, co wypada, a nie to, co wolno
2. **Ignoramus et ignorabimus** - Nie znamy i nie poznamy
3. **Ignorantia iuris nocet** - Nieznajomość prawa szkodzi (nie jest usprawiedliwieniem)
4. **Ignorantia iuris nocet, ignorantia facti non nocet** - Nieznajomość prawa szkodzi, nieznajomość faktu nie szkodzi.
5. **Imperare sibi maximum est imperium** - Panować nad sobą to najwyższa władza
6. **Impossibilium nulla obligatio est** - Nie ma zobowiązania, gdy [świadczenie] jest niemożliwe
7. **In contractibus tacite insunt, quae sunt moris et consuetudinis** - Uznaje się za włączone w sposób milczący do umowy, to co jest obyczajem i zwyczajem
8. **In conventionibus contrahentium voluntas potius quam verba spectanda sunt** - W umowach bardziej uwzględnia się zamiar stron, niż dosłowne brzmienie
9. **In criminalibus probationes debent esse luce clariores** - W sprawach karnych dowody powinny być jaśniejsze od światła

10. **In dubiis benigniora** - W sytuacjach dwuznacznych (należy przyjąć podład) bardziej korzystny (dla stron)
11. **In dubio mitius** - W razie wątpliwości łagodniej
12. **In dubio reo (scil. iudicandum est)** - W (razie) wątpliwości należy orzekać na korzyść pozwanego
13. **In legibus fundamentum rei publicae** - Prawa są ostoją państwa (dosł. W prawach podstawa Rzeczypospolitej)
14. **In legibus magis simplicitas quam difficultas placet** - W prawie podoba się bardziej prostota niż zawilość
15. **In omnibus quidem, maxime tamen in iure aequitas spectanda sit** - We wszystkim, szczególnie jednak w prawie, należy mieć na względzie [zasady] słuszności
16. **In pari causa melior est conditio possidentis** - W jednakowej sytuacji lepsza jest pozycja posiadacza
17. **In pari causa possessor potior haberi debet** - W równym położeniu za lepszego można uznać posiadacza
18. **In silvam ligna ne feras!** - Nie zanoś drewna do lasu
19. **In testamentis plenius voluntates, testantium interpretantur** - Wykładnia testamentów opiera się na wnikliwym badaniu woli testatorów
20. **Inaudita causa quamquam damnari aequitatis ratio non patitur** - Poczucie słuszności nie pozwala na skazanie kogokolwiek bez wysłuchania jego sprawy
21. **Incivile est nisi tota lege perspecta una aliqua particula eius proposita iudicare vel respondere** - Nieprawidłowe jest wydawanie wyroku lub opinii prawnej bez uwzględnienia całości ustawy, na podstawie jednego jej fragmentu.
22. **Inde datae leges, ne fortior omnia posset** - Po to zostały dane prawa, aby silniejszy nie mógł wszystkiego
23. **Inicua numquam regna perpetuo manent** - Niegodziwe (niesprawiedliwe) rządy nie trwają nigdy wiecznie
24. **Iniuria non excusat iniuriam** - Bezprawie nie usprawiedliwia bezprawia (jako odwetu)
25. **Iniuriam qui factures est, iam facit** - Kto ma zamiar wyrządzać krzywdę, już krzywdzi
26. **Inter arma silent leges** - Wśród szczerku oręża (podczas wojny) milczą prawa
27. **Interest rei publicae, ne maleficia remaneant impunita** - W interesie państwa leży, aby czyny bezprawne nie pozostały bez kary
28. **Inveterata consuetudo pro lege custoditur** - Dawny, zakorzeniony zazwyczaj przestrzegany jest jak prawo (na równi z ustawą)
29. **Ira est cupiditas ulciscendae iniuriae** - Gniew jest pragnieniem pomśzczenia krzywdy
30. **Is damnum, dat qui iubet dare** - Ten wyrządza szkodę, kto rozkazuje ją czynić
31. **Is fecit, cui prodest** - Ten uczynił, komu (to) przynosi korzyść
32. **Iura non in singulas personas, sed generaliter constituuntur** - Praw nie ustanawia się dla poszczególnych osób, lecz dla ogółu
33. **Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non ledere, suum cuique tribuere** - Oto są nakazy (zasady) prawa: żyć uczciwie, drugiego nie krzywdzić, każdemu oddać to, co mu się należy
34. **Iuris prudentia est divinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia** - Wiedza prawnicza jest znajomością spraw boskich i ludzkich, rozumieniem tego, co dobre i słuszne
35. **Iurisprudencia est divinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia** - Prawoznawstwo jest znajomością spraw boskich i ludzkich, wiedzą o tym, co sprawiedliwe i niesprawiedliwe
36. **Ius civile vigilantibus scriptum est** - Prawo cywilne jest tworzone dla osób starannych
37. **Ius est ars boni et aequi** - Prawo sztuką (stosowania) tego, co dobre i słuszne
38. **Ius et frans nonquam cohabitant** - Prawo i działanie podstępne nigdy nie współistnieją
39. **Ius publicum privatorum pactis mutari non potest** - Prawo publiczne nie może być zmienione umowami osób prywatnych

40. **Ius recipit aequitatem** - Prawo ma na względzie sprawiedliwość
41. **Ius singulare est, quod contra tenorem rationis propter aliquam utilitatem auctoritate constituentium introductum est** - Przywilejem jest to, co zostało wprowadzone wbrew ogólnej zasadzie z powodu jakiejś użyteczności, z mocy autorytetu tego, kto może stanowić prawo
42. **Iustia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribiendi** - Sprawiedliwość to stała i niezmienna wola oddania każdemu tego, co mu się należy
43. **Iustitia fundamentum regnorum** - Sprawiedliwość jest podstawą rządów (panowania)
44. **Iustitia non debet claudicare** - Wymiar sprawiedliwości nie powinien niedomagać
45. **Iustitia non novit patrem nec matrem, solam veritatem spectat** - Sprawiedliwość nie zna ojca ani matki, ma wzgląd jedynie na prawdę
46. **Iustitias vestras iudicabo** - Osądzę waszą sprawiedliwość

L

1. **Lege non distinguente nec nostrum distinguere** - Ustawa nie rozróżnia, a więc i my nie rozróżniamy
2. **Legem bonam a mala nulla alia nisi naturae norma dividere possumus** - Dobre prawo od złego możemy odróżnić miarą prawa natury
3. **Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur** - Prawo powinno być zwięzłe, aby łatwiej mogli je zapamiętać ci, którzy go nie znają (niedoświadczeni)
4. **Leges ab omnibus intellegi debent** - Ustawy powinny być zrozumiałe dla wszystkich
5. **Leges bonae ex malis moribus procreantur** - Dobre ustawy rodzą się ze złych obyczajów
6. **Leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt** - Prawo stawia dobro ogółu ponad dobrem jednostki
7. **Leges sine moribus vanae** - Prawa bez moralności giną
8. **Legibus idcirco omnes servimus, ut liberi esse possimus** - Dlatego wszyscy służymy prawu, żebyśmy mogli być wolnymi (obywatelami)
9. **Lex consumens derogat legi consumptae** - Przepis pochłaniający wyłącza przepis pochłonięty
10. **Lex inferior non derogat legi superiori** - Akt niższej mocy prawnej nie uchyla aktu wyższej mocy prawnej
11. **Lex iniusta non est lex** - Ustawa niesprawiedliwa nie jest prawem
12. **Lex iubet ea, quae facienda sunt prohibetque contraria** - Prawo nakazuje to, co należy czynić i zakazuje rzeczy przeciwnych
13. **Lex iusta libertati, aequalitati et fraternitati praesidio est** - Sprawiedliwe prawo stoi na straży wolności, równości i braterstwa
14. **Lex lege tollitur** - Ustawa uchylana jest ustawą (Ustawę uchyla się ustawą)
15. **Lex lubeat non disputet** - Prawo nakazuje, ale nie dyskutuje
16. **Lex mitior retro agit** - Ustawa względniejsza działa wstecz
17. **Lex non ob ligat nisi promulgata** - Ustawa nie obowiązuje, jeśli nie została ogłoszona
18. **Lex posterior derogat (legi) priori** - Ustawa późniejsza uchyla ustawę wcześniejszą
19. **Lex posterior generalis non derogat legi priori (anteriori) speciali** - Ustawa późniejsza o charakterze ogólnym nie uchyla ustawy wcześniejszej szczególnej
20. **Lex primaria derogat legi subsidiariae** - Ustawa zasadnicza uchyla posiłkową
21. **Lex prospicit non respicit** - Ustawa patrzy naprzód, a nie wstecz
22. **Lex retro non agit** - Prawo nie działa wstecz
23. **Lex severior retro non agit** - Ustawa surowsza nie działa wstecz
24. **Lex specialis derogat (legi) generali** - Ustawa szczególna zmienia działanie prawa (ustawy ogólnej)
25. **Lex superior derogat legi inferiori** - Ustawa wyższej rangi uchyla ustawę niższej rangi
26. **Libera matrimonia esse antiquitus placuit** - Z dawna już postanowiono, że małżeństwa są wolne

27. **Liberae sunt nostrae coitationes** - Wolne są nasze myśli
28. **Libertas est inaestimabilis** - Wolności nie da się oszacować, jest bezcenna
29. **Libertas est potestas faciendi id, quod iure licet** - Wolność jest to możliwość czynienia tego, co prawie wolno
30. **Libertas inaestimabilis res est** - Wolność jest rzeczą bezcenną
31. **Longa possessio parit ius possidenti et tollit actionem vero domino** - Długie posiadanie daje posiadaczowi prawo, a rzeczywistemu właścicielowi odbiera roszczenie

M

1. **Magistratum legem esse loquentem, legem autem mutum magistratum (recte dici potest)** - (Z całą słusnością można powiedzieć, że) urzędnik jest mówiącym prawem, prawo zaś niemym urzędnikiem
2. **Magna culpa dolus est** - Grube niedbalstwo podobne jest zamiarowi (złemu),
3. **Mala causa silenda est** - W złej sprawie najlepiej milczeć
4. **Mala fides superveniens nocet** - Późniejsza zła wiara szkodzi
5. **Male iure nostro uti non debemus** - Nie powinniśmy czynić ze swego prawa złego użytku
6. **Male nostro iure uti non debemus** - Nie powinniśmy źle korzystać z naszego prawa
7. **Malitia supplet aetatem** - Natężenie zła uzupełnia wiek (podstawa wcześniejszej odpowiedzialności karnej nieletnich)
8. **Malitiis non est indulgendum** - Nie należy tolerować szykan
9. **Malorum poena praesidium est bonis** - Karanie złych to ochrona dobrych
10. **Malus usus abolendus est** - Należy zwalczać złe zwyczaje (aby nie przerodziły się w prawo zwyczajowe)
11. **Manifesta non egent probatione (Manifestum non eget probatione)** - (To, co) oczywiste nie wymaga dowodu
12. **Manifestum non eget probatione** - Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu
13. **Mater semper certa est, pater vero is est, quem nuptiae demonstrant** - Matka jest zawsze pewna, ojciec zaś jest ten, na kogo wskazuje małżeństwo
14. **Maximum ius saepe maxima (est) iniuria** - Najwyższe prawo często bywa największą niesprawiedliwością (Zbyt surowe stosowanie prawa prowadzi często do niesprawiedliwości)
15. **Maximus pericula semper dant veniam culpa** - Wielkie niebezpieczeństwo wyłącza zawinienie
16. **Melior (tutorque est) certa pax sperata victoria** - Lepszy (i bezpieczniejszy jest) pewny pokój niż oczekiwane zwycięstwo
17. **Melior est condicio possidentis** - Lepsza jest pozycja tego, który posiada
18. **Minima non curat praetor** - Urząd jurysdykcyjny nie troszczy się o drobnostki
19. **Minime sunt mutanda, quae interpretationem certam semper habuerunt** - Jak najmniej należy zmieniać to, co zawsze miało jednoznaczną interpretację
20. **Mora trahit periculum** - Zwłoka pociąga za sobą ryzyko (zwiększa odpowiedzialność dłużnika)
21. **Mors omnia iura solvit** - Śmierć znosi wszelkie prawa
22. **Multa scelera legem et iudicem effugiunt** - Wiele zbrodni uchodzi przed prawem i sędzią
23. **Multi multa sciunt, nemo omnia** - Wielu wie dużo, nikt wszystkiego

N

1. **Nam hoc natura aequum est neminem cum alterius detrimento fieri locupletioem** - Słuszne jest, aby nikt nie wzbogacał się z cudzej straty
2. **Nasciturus pro iam nato habet quoties de commodis eius agitur** - Dziecko poczęte uważa się za już narodzone, ilekroć chodzi o jego korzyść

3. **Natura trahit ad sua iura** - Natura domaga się swych praw
4. **Ne bis in ibdem contestetur** - Ten sam proces nie będzie rozpoczynany dwukrotnie
5. **Ne bis in idem procedatur (... procedamus)** - Nie należy rozstrzygać (nie rozstrzygajmy) dwa razy w tej samej sprawie
6. **Ne eat iudex ultra petia partium** - Niech sędzia nie wychodzi poza żądanie stron
7. **Ne quis absens puniatur** - Nieobecny niech nie będzie karany
8. **Neminem captivabimus nisi iure victum** - Nikogo nie uwięzimy, o ile nie zostanie pokonany prawem
9. **Neminem laedit, qui suo iure utitur (Qui iure suo utitur, neminem laedit)** - Nikogo nie krzywdzi ten, kto korzysta ze swego prawa
10. **Nemo auditur propriam turpitudinem allegans** - Powołujący się na własny występki nie będzie wysłuchany
11. **Nemo debet lucrari ex alieno damno** - Nikt nie może wzbogacać się z cudzej szkody
12. **Nemo enim in persequendo deteriozem causam, sed meliozem facit** - Dochodzenie sprawy przed sądem nie może pogorszyć, lecz jedynie polepszyć sytuację powoda
13. **Nemo est iudex in propria causa** - Nikt nie może być sędzią we własnej sprawie
14. **Nemo ex suo delicto meliozem suam condicionem facere potest** - Nikt nie może poprzez własny występki (delikt) uczynić lepszym swego położenia
15. **Nemo iudex idoneus in propria causa** - Nikt nie jest odpowiednim sędzią we własnej sprawie
16. **Nemo plus iuris alium transferre potest, quam ipse habet** - Nikt nie może przenieść na drugiego więcej prawa niż sam posiada
17. **Nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest** - Nikt nie może umrzeć pozostawiając dziedzica do części spadku, część zaś beztestamentowo
18. **Nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur** - Nie karze się dlatego, że popełniono przewinienie, ale po to by go nie popełniano
19. **Nemo sibi ipse causam possessionis mutare potest** - Nikt nie może sobie zmienić podstawy posiadania
20. **Nemo sine vitiis est** - Nikt nie jest bez wad
21. **Nemo testis idoneus in propria causa** - Nikt nie jest odpowiednim świadkiem we własnej sprawie
22. **Nervus belli pecunia (est)** - Nerwem wojny (jest) pieniądz
23. **Nihil fit sine causa** - Nic nie dzieje się bez przyczyny
24. **Nihil novi sub sole** - Nic nowego pod słońcem
25. **Nihil probat, qui nimium probat** - Nie udowadnia niczego, kto dowodzi zbyt wiele
26. **Non ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est regula fiat** - Reguły nie tworzą prawa, lecz się z niego wywodzą
27. **Non exemplis, sed legibus iudicandum est** - Należy orzekać na podstawie ustaw, a nie naśladować wcześniejsze rozstrzygnięcia.
28. **Non facit fraudem, qui facit, quod debet** - Nie czyni bezprawia, kto spełnia swą powinność
29. **Non numeranda, sed ponderanda sunt argumenta** - Argumenty należy oceniać nie wedle ich liczby, a wagi
30. **Non omne licitum honestum est** - Nie wszystko co dozwolone jest godziwe
31. **Non omne quod licet honestum est** - Nie wszystko, co dozwolone jest uczciwe
32. **Non omnis vox iudicis iudicati continet auctoritatem** - Nie każda wypowiedź sędziego ma moc wyroku
33. **Nostrum est iudicare secundum allegata et probata** - Powinniśmy sądzić zgodnie z przedłożonymi i pewnymi [dowodami]
34. **Notoria nin egent probatione** - Fakty powszechnie znane nie wymagają dowodu
35. **Nova constitutio futuris formam imponere debet, non praeteritis** - Nowa ustawa powinna regulować przyszłość, a nie przeszłość

36. **Nulla iniuria est, quae in volentem fiat** - Nie wyrządza się krzywdy chcącemu
37. **Nulla pactio effici potest, ne dolus praestetur** - Umową nie można wyłączyć odpowiedzialności za podstęp
38. **Nulla poena sine culpa** - Nie ma kary bez winy
39. **Nulla poena sine lege** - Nie ma kary bez ustawy
40. **Nulla regula sine exceptione** - Nie ma reguły bez wyjątku
41. **Nulli res sua servit** - Nie można mieć służebności na własnej rzeczy
42. **Nullum crimen sine culpa** - Nie ma przestępstwa bez winy
43. **Nullum crimen sine lege** - Nie ma przestępstwa bez ustawy (na każde przewinienie powinna być odpowiednia ustawa)
44. **Nullum crimen sine lege certa** - Zakaz lub nakaz obwarowany sankcją karną powinien być sformułowany precyzyjnie i ściśle
45. **Nullum crimen sine lege penali anteriori** - Nie ma przestępstwa bez wcześniejszej ustawy
46. **Nullum crimen sine lege poenali** - Nie ma przestępstwa bez ustawy karnej
47. **Nullum crimen sine lege scripta** - Nie ma przestępstwa bez prawa pisanego
48. **Nullum crimen sine periculo sociali** - Nie ma przestępstwa bez społecznego niebezpieczeństwa czynu
49. **Nullum crimen sine poena** - Każde przestępstwo powinno być ukarane
50. **Nullum scelus rationem habet** - Żadna zbrodnia nie ma uzasadnienia
51. **Nullus idoneus testis in re sua intellegitur** - Nikt nie może być wiarygodnym świadkiem we własnej sprawie
52. **Nullus videtur dolo facere, qui iure suo utitur** - Uważa się, że nie działa podstępnie ten kto korzysta ze swego prawa
53. **Nuptias non concubitus, sed consensus facit** - Małżeństwo powstaje przez porozumienie, a nie faktyczne pożycie

O

1. **Omne ignotum pro magnifico** - Wszystko, co nieznanne uchodzi za wielkie
2. **Omne nimium nocet** - Każdy nadmiar szkodzi
3. **Omnis definitio in iure civili periculosa est: parum est enim, ut non subverti potest** - Wszelka definicja w prawie cywilnym jest niebezpieczna, ponieważ rzadko się zdarza, by nie można było jej podważyć
4. **Onus est honor qui sustinet rem publicam** - Obowiązek jest zaszczytem utrzymującym Rzeczpospolitą
5. **Optima est legum interpres consuetudo** - Zwyczaj jest najlepszą wykładnią prawa

P

1. **Pacta sunt servanda** - Umów należy dotrzymywać
2. **Par in parem non habet imperium** - Równy nie ma władzy nad równym
3. **Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi** - Mało wart oręż poza granicami, jeśli brak rządu w kraju (w domu)
4. **Pax vel iniusta utilior est quam iustissimum bellum** - Pokój nawet niesprawiedliwy jest pożyteczniejszy niż niesprawiedliwa wojna
5. **Pecunia non olet** - Pieniądze nie śmierdzą
6. **Per fas net nefas** - Wszelkimi środkami godziwymi i niegodziwymi
7. **Perdidisse honeste mallet quam accepisse jupiter** - Wolałbym godnie stracić, niż haniebnie zyskać
8. **Periculum in mora** - Niebezpieczeństwo w zwłoc
9. **Placuit in omnibus rebus praecipuum esse iustitiae aequitatisque quam stricti iuris rationem** -

We wszystkich sprawach powinna mieć pierwszeństwo zasada sprawiedliwości i słuszności nad zasadą ścisłego prawa.

10. **Poena constituitur in emendationem hominum** - Kara ustanowiona jest w celu poprawienia ludzi
11. **Primum non nocere** - Po pierwsze nie szkodzić
12. **Principes mortales, res publica aeterna** - Władcy śmiertelni, państwo wieczne
13. **Prior tempore potior iure** - Pierwszy w czasie lepszy w prawie
14. **Prior tempore, potrior iure** - Pierwszy w czasie, lepszy w prawie
15. **Probatio vincit praesumptionem** - Dowód obala domniemanie
16. **Prohibenda est ira in puniendo** - Przy wymierzeniu kary należy powściągnąć gniew
17. **Publicum ius est, quod ad statum rei Romanae spectat; privatum, quod ad singulorum utilitatem: sunt enim quaedam publice utilia, quaedam privatim** - Prawem publicznym jest to, które dotyczy spraw państwa rzymskiego, prywatnym zaś to, które ma na względzie korzyść jednostek: są bowiem pewne rzeczy użyteczne dla ogółu, inne zaś dla osób prywatnych

Q

1. **Qualis mater, talis filia** - Jaka matka, taka córka
2. **Qualis vita, et mors ita** - Jakie życie, taka śmierć
3. **Quando aliquid prohibetur, prohibetur et omne, per quod devenitur ad illud** - Gdy coś jest zakazane, zakazane jest wszystko co do tego zmierza (uzasadnienie karalności usiłowania)
4. **Quest vita, et mors ita** - Jakie życie taka śmierć
5. **Qui accusare volunt, probationes habere debent** - Kto chce oskarżać powinien mieć dowód
6. **Qui curat, non curatur** - Kto (sam) podlega pieczy, nie może sprawować opieki (nad inną osobą)
7. **Qui errat consentire non videtur** - Kto błądzi, ten nie wyraża zgody
8. **Qui finem vult idem vult ad finem necessaria** - Kto chce celu, chce również tego, co jest konieczne aby go osiągnąć
9. **Qui licet quod est plus utique quod est minus** - Kto może więcej, ten może i mniej
10. **Qui munus publice mandatam accepta pecunia reperunt, crimine repetundarum postulantur** - Dopuszcza się zdzierstwa ten, kto sprawując funkcję publiczną przyjmuje pieniądze od zainteresowanych
11. **Qui non appellat, approbare videtur sententiam** - Kto się nie odwołuje, ten akceptuje wyrok
12. **Qui non facit quod facere debet, videtur facere adversarius ea, quia non facit** - Jeżeli ktoś nie czyni tego, co czynić powinien uważa się, że czyni przeciwnie, ponieważ nie czyni
13. **Qui non negat, fatetur** - Kto nie zaprzecza, ten się przyznaje
14. **Qui peccet ebrius, laut sobrius** - Kto grzeszy będąc pijany, niech płaci trzeźwy
15. **Qui scribit, bis legit** - Kto pisze, ten jakby dwa razy czytał
16. **Qui tacet, consentire videtur [ubi loqui potuit debuit]** - Kto milczy, ten zdaje się zgadzać [gdy ktoś mógł i powinien był mówić]
17. **Qui vult decipi, decipiatur** - Kto chce być oszukany, niech nim będzie
18. **Quid est enim civitas nisi iuris societas civium** - Czym jest bowiem państwo, jeśli nie opartym na prawie związkiem obywateli
19. **Quisque praesumitur bonus, donec probetur contrarium** - Domniemywa się, że każdy działa w dobrej wierze (uchodzi za prawego), dopóki nie udowodni (mu) się czegoś przeciwnego
20. **Quo iure?** - Jakim prawem
21. **Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere** - To, co od początku jest wadliwe, nie może być uzdrowione z upływem czasu
22. **Quod ad ius naturale attinet, omnes homines aequales sunt** - Zgodnie z prawem naturalnym wszyscy ludzie są równi

23. **Quod differtur, non aufertur** - Co się odwlecze to nie uciecze
24. **Quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere** - To co od początku jest wadliwe, nie może być uzdrowione przez ?sam? upływ czasu
25. **Quod lege non prohibitum, licitum est** - Czego prawo nie zakazuje, jest dozwolone
26. **Quod non est in actis, non est in mundo** - Czego nie ma w aktach, nie ma na świecie (jest bez znaczenia dla sędziego)
27. **Quod non est licitum necessitas facit licitum** - Konieczność robi z czynu niedozwolonego czyn dozwolony
28. **Quod omnes similiter tangit, ab omnibus comprobetur** - Co wszystkich jednakowo dotyczy, winno być przez wszystkich zatwierdzone
29. **Quod principi placuit, legis habet vigorem** - Co podoba się cesarzowi, zyskuje moc prawa
30. **Quod universitati deberur, singulis non debetur** - Co należy się wspólnocie, nie należy się jej członkom

R

1. **Ratihabitio madato comparatur** - Zatwierdzenie równa się zleceniu
2. **Ratio (legis) est anima legis** - Uzasadnienie (podstawa, sens) (ustawy) jest duszą ustawy
3. **Rebus sic stantibus [omnis contractus intelligitur]** - Każda umowa obowiązuje na warunkach z momentu jej zawarcia
4. **Reformatio in peius iudici appellato non licet** - Sędziemu apelacyjnemu nie wolno zmieniać wyroku na niekorzyść odwołującego się
5. **Res inter alios acta nocere non debet** - Czynność dokonana między określonymi osobami nie powinna szkodzić innym
6. **Res iudicata pro veritate accipitur** - Prawomocny wyrok przyjmuje się za prawdę
7. **Res nullius cedit primo occupanti** - Rzecz niczyja staje się własnością tego, który ja pierwszy zagarnął (zawłaszczył)
8. **Reus excipiendo fit actor** - Pozwany w zakresie zarzutu procesowego staje się powodem

S

1. **Salis populi suprema lex esto** - Dobro Rzeczypospolitej niechaj będzie najwyższym prawem
2. **Salus populi suprema lex esto** - Dobro ludu niechaj będzie najwyższym prawem
3. **Salus rei publicae suprema lex esto** - Dobro Rzeczypospolitej niech będzie najwyższym prawem
4. **Satius enim esse impunitum relinqui facinus nicentis quam innocentem damnari** - Lepiej pozostawić bezkarnym występki złoczyńcy, niż skazać niewinnego
5. **Scientia nobilitat** - Wiedza uszlachetnia
6. **Scio me nihil scire** - Wiem, że nic nie wiem
7. **Scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac potestatem** - Znajomość praw polega nie na pamiętaniu ich dosłownie, ale na umiejętności stosowania ich sensu (treści i mocy prawnej)
8. **Secundum naturam est commoda cuiusque rei eum sequi, quem seuentur incommoda** - Naturalne jest, aby ten czerpał korzyści z rzeczy, kto ponosi związane z nią ciężary
9. **Semel heres semper heres** - Kto raz zostanie dziedzicem pozostaje nim na zawsze
10. **Sententia facit ius** - Prawomocny wyrok stanowi prawo (obowiązuje)
11. **Sententia facit ius inter partes** - Wyrok tworzy prawo między stronami
12. **Servitus in faciendo consistere nequit** - Służebność nie może polegać na działaniu
13. **Servitutibus civiliter utendum est** - Służebności należy wykonywać oględnie
14. **Si in ius vocat, ito** - Kto został wezwany przed sąd, niech się stawi

15. **Silent leges inter arma** - Milkną prawa w szczękę broni
16. **Singularia non sunt extendenda** - Nie należy rozszerzać wyjątków
17. **Societas delinquere non potest** - Stowarzyszenie nie może dopuścić się wykroczenia
18. **Socii mei socius non est socius meus** - Wspólnik mojego wspólnika nie jest moim wspólnikiem
19. **Sola cogitatio furti faciendi non facit furem** - Sam zamiar popełnienia kradzieży nie czyni jeszcze złodziejem
20. **Suaviter in modo, fortiter in re** - Delikatnie co formy, mocno co do treści
21. **Summum ius summa iniuria** - Najwyższe prawo (może stać się) najwyższym bezprawiem
22. **Superficies solo cedit** - To, co jest na powierzchni (przypada właścicielowi) gruntu

T

1. **Tam de se iudex iudicat, quam de reo** - Sędzia wydaje wyrok tak co do siebie, jak i co do pozwanego
2. **Tertium non datur** - Nie ma trzeciego wyjścia (rozwiązania)
3. **Testibus, non testimoniis creditur** - Należy wierzyć świadkom, a nie (ich) zeznaniom
4. **Testis de visu praeponderat aliis** - Świadek z widzenia jest więcej wart od innych
5. **Testis unus testis nullus** - Jeden świadek, żaden świadek
6. **Tres faciunt collegium** - Trzy osoby tworzą stowarzyszenie (Trzech stanowi zespół)
7. **Tutor rem pupili emere non potest** - Opiekun nie może kupować rzeczy podopiecznego

U

1. **Ubi culpa est, ibi poena subesse debet** - Gdzie jest wina, tam powinna być kara
2. **Ubi eadem legis ratio, ibi eadem legis dispositio** - Gdzie taki sam sens ustawy (podstawa prawna), tam takie samo postanowienie ustawy (taka sama norma)
3. **Ubi est confessio, ibi est remissio** - Gdzie jest przyznanie się, tam i przebaczenie
4. **Ubi ius, ibi onus** - Gdzie prawo tam i obowiązek
5. **Ubi ius, ibi remedium** - Tam gdzie jest uprawnienie, jest środek do jego urzeczywistnienia
6. **Ubi lex non distinuit, nec nos distinguere debemus** - Tam gdzie ustawa nie rozróżnia, nie powinniśmy rozróżniać
7. **Ubi lex, ibi poena** - Gdzie prawo tam i kara
8. **Ubi non est culpa, ibi non est delictum** - Gdzie brak winy tam nie ma przestępstwa
9. **Ubi periculum, ibi lex** - Gdzie jest niebezpieczeństwo, tam jest i ustawa
10. **Ubi societas, ibi ius** - Gdzie społeczność, tam prawo
11. **Unus testis, nullus testis** - Jeden świadek to żaden świadek
12. **Utile per inutile non vitiatur** - To, co jest właściwe nie jest obciążone wadą tego, co niewłaściwe

V

1. **Vanae voces populi non sunt audiendae** - Nie należy dawać posłuchu czczym głosom tłumu
2. **Venire contra factum proprium nemini licet** - Nie wolno występować przeciwko temu, co wynika z własnych czynów
3. **Verba volant, scripta manet** - Słowa ulatują, pismo pozostaje
4. **Vim vi repellere licet** - Siłę wolno odeprzeć siłą
5. **Vis maior cui humana infirmitas resistere non potest** - Siła wyższa, której słabość nie jest w stanie się oprzeć
6. **Vita brevis, ars longa, occasio praeceps, experimentum periculosum, iudicium difficile** - Życie krótkie, sztuka długa, okazja ulotna, doświadczenie niebezpieczne, sąd niełatwy

7. **Volenti non fit iniuria** - Chcącemu nie dzieje się krzywda
8. **Voluptatis vel affectionis aestimatio non habetur** - Przyjemność lub uczucie nie są szacowane w pieniądzu